

Жумадинов Ш.

К.Карасаев атындагы БМУ,
ҮжАББИ, доценттин м. а.

Чогулдуоров М.Д.

К.Карасаев атындагы БМУ,
ҮжАББИ, доцент, г.и.к.

Чогулдуорова Э.К.

К.Карасаев атындагы БМУ,
ҮжАББИ, доценттин м. а.

Эсеналиева В.А.

К.Карасаев атындагы БМУ,
ҮжАББИ, улук окутуучу

АРАЛЫКТАН БИЛИМ БЕРҮҮНҮ ПЕДАГОГИКАЛЫК КОЛДОО

Кыскача мазмуну

Макалa аралыктан билим берүү системасында педагогикалык камсыздоо маселелерине арналган. Санариптик технологиялардын тез өнүгүүсүнүн жана билим берүү мекемелеринин онлайн форматтарга өтүшүнүн шартында студенттерди жакшы структуралаштырылган колдоонун мааниси өсүүдө. Документте эффективдүү дистанттык окутуунун негизги компоненттери каралат: курстарды долбоорлоо, интерактивдүү куралдарды колдонуу, колдоочу билим берүү чөйрөсүн түзүү, санариптик сабаттуулукту өнүктүрүү жана студенттерде өзүн өзү жөнгө салуу көндүмдөрүн калыптандыруу. Өзгөчө көңүл репетитордун ролуна, ошондой эле студенттерди кызыктыруу жана кызыктыруу боюнча стратегиялык ыкмаларга бурулат. Автор баса белгилегендей, ийгиликтүү аралыктан окутуу студенттердин жеке муктаждыктарын эске алган системалуу, ийкемдүү жана адаптивдүү педагогикалык колдоо менен гана мүмкүн болот. Берилген жыйынтыктар педагогдор, билим берүү программаларынын администраторлору жана педагогика жана санариптик билим берүү тармагындагы изилдөөчүлөр үчүн пайдалуу болушу мүмкүн.

Түйүндүү сөздөр: дистанттык окутуу, педагогикалык колдоо, санариптик сабаттуулук, репетиторлук, билим берүү технологиялары, онлайн баарлашуу, окутууну индивидуалдаштыруу, өзүн өзү жөнгө салуу, виртуалдык билим берүү чөйрөсү, окутууну башкаруу системалары (LMS)

Жумадинов Ш,

БГУ им.К.Карасаева,
ИНДО, и.о.доцента

Чогулдуоров М.Д.

БГУ им.К.Карасаева,
ИНДО, доцент, к.г.н.

Чогулдуорова Э.К.

БГУ им.К.Карасаева,
ИНДО и.о.доцента

Эсеналиева В.А.

БГУ им.К.Карасаева,
ИНДО, ст.преподаватель

ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ СОПРОВОЖДЕНИЕ ДИСТАНЦИОННОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Аннотация

Статья посвящена вопросам педагогического сопровождения в системе дистанционного образования. В условиях стремительного развития цифровых технологий и перехода образовательных учреждений к онлайн-форматам, возрастает значимость грамотно выстроенного сопровождения студентов. В работе рассматриваются ключевые компоненты эффективного дистанционного обучения: проектирование учебного курса, использование интерактивных инструментов, создание поддерживающей образовательной среды, развитие цифровой грамотности и формирование у обучающихся навыков саморегуляции. Особое внимание уделяется роли тьютора, а также стратегическим подходам к мотивации и вовлечению студентов. Автор подчёркивает, что успешное дистанционное обучение возможно только при условии системной, гибкой и адаптивной педагогической поддержки, учитывающей индивидуальные потребности обучающихся. Представленные выводы могут быть полезны преподавателям, администраторам образовательных программ и исследователям в области педагогики и цифрового образования.

Ключевые слова: дистанционное обучение, педагогическое сопровождение, цифровая грамотность, тьюторство, образовательные технологии, онлайн-коммуникация, индивидуализация обучения, саморегуляция, виртуальная образовательная среда, системы управления обучением (LMS)

Zhumadinov Sh.

BSU named after K. Karasaev,
ICDE, Acting Associate Professor

Choguldurov M.D.

BSU named after K. Karasaev,
ICDE, Associate Professor

Choguldurova E.K.

BSU named after K. Karasaev,
ICDE, Acting Associate Professor

Esenalieva V.A.

BSU named after K. Karasaev,
ICDE, Senior Lecturer

PEDAGOGICAL SUPPORT FOR DISTANCE EDUCATION

Abstract

The article is devoted to the issues of pedagogical support in the distance education system. In the context of the rapid development of digital technologies and the transition of educational institutions to online formats, the importance of well-structured student support is increasing. The work considers the key components of effective distance learning: designing a course, using interactive tools, creating a supportive educational environment, developing digital literacy and developing self-regulation skills in students. Particular attention is paid to the role of the tutor, as well as strategic approaches to motivating and engaging students. The author emphasizes that successful distance learning is possible only with systematic, flexible and adaptive pedagogical support that takes into account the individual needs of students. The findings may be useful for teachers, administrators of educational programs and researchers in the field of pedagogy and digital education.

Keywords: distance learning, pedagogical support, digital literacy, tutoring, educational technologies, online communication, individualization of learning, self-regulation, virtual educational environment, learning management systems (LMS).

Заманбап билим берүү санариптик технологиялардын таасири астында терең өзгөрүүдө. Аралыктан окутуу салттуу педагогикалык ыкмаларды кайра карап чыгууну талап кылган билим берүү ишинин негизги формаларынын бирине айланууда. Мындай шарттарда педагогикалык колдоо өзгөчө мааниге ээ, билимди берүү гана эмес, туруктуу билим берүү мотивациясын калыптандыруу, окуучулардын өз алдынчалыгын өнүктүрүү, ошондой эле билим берүү процессинин катышуучуларынын ортосундагы натыйжалуу байланышты камсыз кылуу.

Кыргызстандын коомду өнүктүрүүдөгү билимге жана инновацияларга негизделген стратегиясы ар кандай жолдор, ыкмалар, каражаттар менен ишке ашырылат. Алар билим берүү системасындагы ар кандай дүйнөлүк жана ата мекендик тенденциялар менен шартталган. Дүйнөлүк жана анын ичинде ата мекендик бирден-бир тенденция болуп, билим берүү мейкиндигин маалыматташтыруу эсептелет. Бул аралыктан билим берүүнүн пайда болушу үчүн өбөлгө түзгөн.

Жогорку кесиптик билим берүү системасындагы аралыктан билим берүүнүн сапатын башкарууга арналган жана педагогикалык илимдердин теорисынын жана практикасынын өнүгүшүнө чон салым кошкон учурдагы кенири изилдөөлөрдүн топтомуна карабастан, бүгүнкү күндө тез арада чечүү үчүн талап кылуучу бир катар көйгөйлөр бар. Алсак, заманбап иштелмелерди иштеп чыгуу, жаңы механизмдерди ишке киргизүү жана ишке ашыруу.

Бул макаланын максаты аралыктан билим берүүнү педагогикалык камсыздоонун маңызын, функцияларын жана уюштуруу моделдерин талдоо, ошондой эле аны өркүндөтүү багыттарын аныктоо болуп саналат.

Педагогикалык камсыздоонун теориялык негиздери

Аралыктан билим берүү, өзгөчө акыркы жылдары билим берүү процессинин ажырагыс бөлүгү болуп калды. Бул окуу үчүн жаңы мүмкүнчүлүктөрдү ачып, аны жеткиликтүү жана ийкемдүү кылат. Бирок, аралыктан окутуу чындап натыйжалуу болушу жана каалаган натыйжаларды алып келиши үчүн компетенттүү педагогикалык колдоо керек.

Бул эмне? Аралыктан билим берүүнү педагогикалык колдоо – бул окуу материалын ийгиликтүү өздөштүрүү үчүн жагымдуу шарттарды түзүүгө, мотивацияны сактоого жана онлайн чөйрөдө студенттердин өз алдынчалыгын өнүктүрүүгө багытталган чаралардын комплекси. Бул жөн гана техникалык колдоо эмес, аралыктан окутуу форматынын өзгөчөлүгүнө ылайыкташтырылган мугалимдин толук кандуу жардамы жана колдоосу.

Аралыктан окутууда педагогикалык колдоо эмне үчүн зарыл?

- Техникалык кыйынчылыктарды жеңүү: аянтчаны өздөштүрүү, материалдарга жетүү маселелерин чечүү, жабдууларды орнотууга жардам берүү.

- Мотивацияны сактоо: Дистанттык окутуу жогорку деңгээлдеги өзүн-өзү тарбиялоону талап кылат. Мугалим окуучуларга активдүү болууга жардам берет, реалдуу максаттарды коёт жана жооп кайтарат.

- Окууну жекелештирүү: Ар бир студенттин жеке муктаждыктарын жана окуу темпин эске алуу, кошумча материалдарды жана консультацияларды берүү.

- Өз алдынча окуу көндүмдөрүн өнүктүрүү: Пландаштыруунун, убакытты башкаруунун жана маалымат издөөнүн эффективдүү стратегияларын үйрөнүү.

- Ыңгайлуу билим берүү чөйрөсүн түзүү: Башка студенттер менен баарлашууда колдоо көрсөтүү, онлайн талкууларды жана топтук долбоорлорду уюштуруу.

- Пикир менен камсыздоо: Ишке өз убагында жана конструктивдүү баа берүү, суроолорго жооп берүү жана татаал темаларды тактоо.

Педагогикалык колдоо кандай формада болушу мүмкүн?

- Онлайн консультациялар : Окуу процессинде пайда болгон маселелер боюнча жеке же топтук консультациялар.

- Вебинарлар жана онлайн лекциялар: Окутуучуга реалдуу убакыт режиминде материалды түшүнүүгө жана суроолорду берүүгө мүмкүндүк берген интерактивдүү класстар.

- Форумдар жана чаттар: Студенттер бири-бири менен жана мугалим менен баарлашуу, тажрыйба алмашуу жана көйгөйлөрдү чечүү үчүн платформалар.

- Электрондук почта: Суроолорго жана консультацияларга жооп алуу үчүн мугалим менен тез байланыш.

- онлайн сабактарды, тесттерди жана тапшырмаларды түзүү .

- Жекече сунуштар: Студенттин кызыкчылыктарына жана керектөөлөрүнө ылайык келген кошумча ресурстарды жана материалдарды тандоо.

Аралыктан окутууда педагогикалык колдоону ортомчу өз ара аракеттенүү шарттарында окуу материалын ийгиликтүү өздөштүрүү, социалдаштыруу, студенттердин инсандык жана кесиптик компетенцияларын калыптандыруу үчүн шарттарды түзүүгө багытталган мугалимдин кесиптик ишинин системасы катары кароого болот.

Полат, аралыктан окутууну колдоо студенттердин мотивациясын жана активдүүлүгүн колдоого, ошондой эле алардын билим берүү ишмердигин көзөмөлдөөгө жана жөнгө салууга багытталган атайын дидактикалык уюмду талап кылат [1, 192 б].

Педагогикалык колдоонун негизги функцияларынын ичинен төмөнкүлөрдү бөлүп көрсөтүүгө болот:

- **Мотивациялык** - билим берүү ишмердүүлүгүнө туруктуу кызыгууну калыптандыруу;
- **Диагностикалык** - окуу жетишкендиктеринин мониторинги;
- **Консультативдик** - жеке жардам көрсөтүү;
- **Уюштуруу жана координациялоо** – билим берүү чөйрөсүн башкаруу.

Аралыктан окутуу чөйрөсүнүн өзгөчөлүктөрү

Аралыктан окутуу чөйрөсү педагогикалык колдоонун мүнөзүнө таасир этүүчү бир катар өзгөчөлүктөргө ээ:

- коммуникациялардын асинхрониясы;
- Түз педагогикалык көзөмөлдүн жоктугу;
- Окуучулардын өз алдынчалыгынын жогорку деңгээли;
- Санариптик куралдарды (LMS, форумдар, видеоконференциялар ж.б.) колдонуу зарылдыгы.

Ушул өзгөчөлүктөрдү эске алуу менен педагогикалык колдоо санариптик форматка ыңгайлашып, педагогикалык ылайыктуулугун жана индивидуалдык мамилени сактоосу керек [2, 38-45 б].

Педагогикалык колдоонун моделдери

Аралыктан билим берүүдө педагогикалык колдоонун ар кандай уюштуруу моделдери бар:

- **Репетитор модели:** Окуучуну жеке темпте коштоп жүрүүчү, окуу ишмердүүлүгүн пландаштырууга, баалоого жана ой жүгүртүүгө жардам берген тарбиячынын катышуусун камтыйт .

- **Насаатчылык модели** : студенттин кесиптик өнүгүүсүн колдоого басым жасоо, көбүнчө магистрдик программаларда колдонулат.

- **Коучинг модели** : түрткү берүүчү колдоо аркылуу студенттин жеке жана кесиптик максаттарын өнүктүрүүгө багытталган.

- **Аралаш модель** : жогоруда айтылган бардык ыкмалардын элементтерин бириктирет. Моделди тандоо курстун максаттарына, студенттердин жашына жана даярдоо деңгээлине, ошондой эле билим берүү уюмунун мүмкүнчүлүктөрүнө жараша болот.

Педагогикалык колдоону ишке ашыруунун практикалык аспектилери

Жакшы уюштурулган педагогикалык колдоо аралыктан окутууну натыйжалуу, ыңгайлуу жана ар бир адам үчүн жеткиликтүү кылат. Бирок муну иш жүзүндө кантип ишке ашырууга болот? Мугалим онлайн чөйрөдө сапаттуу колдоо көрсөтүү үчүн кандай конкреттүү кадамдарды жасай алат ?

Биринчиден, окуу планын кылдат пландаштыруу жана долбоорлоо зарыл. Бул мазмунду иштеп чыгууну гана эмес, студенттер менен өз ара аракеттенүүнүн оптималдуу формаларын аныктоону, ылайыктуу инструменттерди жана технологияларды тандоону, так баалоо системасын түзүүнү камтыйт. Аралыктан окуу курсу жөн гана бетме-бет курстун которулган версиясы болбостон, онлайн окутуунун өзгөчөлүктөрүнө ылайыкташтырылган болушу керек экенин эстен чыгарбоо керек . Бул материалдар структуралаштырылган, оңой жеткиликтүү жана ар кандай форматтарда (текст, видео, аудио) берилиши керек дегенди билдирет [3, 76-80- б].

Андан кийин, интерактивдүү элементтерди активдүү колдонуу маанилүү. Жөн гана лекцияларды окуу же видео көрүү тез чарчайт жана мотивацияны азайтат. Окуучуларды активдүү иш-аракеттерге тартуу зарыл: аларды көйгөйлөрдү чечүүгө, талкууларга катышууга, топтук долбоорлорду бүтүрүүгө, өз алдынча материалдарды түзүүгө чакыруу. Онлайн такталарды, интерактивдүү тесттерди жана викториналарды жана геймификацияланган элементтерди колдонуу окууга катышууну бир топ жогорулатат.

Колдоочу жана достук маанайды түзүү да маанилүү. Аралыктан окутуу өзүнчө болушу мүмкүн, андыктан педагогдор онлайн коомчулугун түзүүгө активдүү көмөк көрсөтүшү керек . Бул студенттердин баарлашуусу үчүн форумдарды жана чаттарды уюштуруу, онлайн иш-чараларды жана жолугушууларды өткөрүү жана өз ара жардамга жана кызматташууга дем берүү аркылуу ишке ашырылышы мүмкүн. Студенттер өздөрүн топтун бир бөлүгү катары сезиши жана алар ар дайым жардам жана колдоо үчүн кайрыла аларын билиши маанилүү [4, 4-5 б].

Мындан тышкары, мугалим ийкемдүү жана ийкемдүү болушу керек. Аралыктан окутуу ар кандай окуу стилдерин жана жеке муктаждыктарын эске алат. Мугалим ар бир студентке өз мамилесин ыңгайлаштырууга, жеке консультацияларды жана колдоо көрсөтүүгө, пикирлерди эске алууга жана окуу процессине оңдоолорду киргизүүгө даяр болушу керек. Аралыктан окутуу дайыма өркүндөтүүнү жана адаптациялоону талап кылган динамикалык процесс экендигин эстен чыгарбоо керек.

Акырында, аралыктан окутуу жаатында квалификацияңызды тынымсыз жогорулатуу зарыл. Технология тынымсыз өнүгүп жатат, жана педагогдор акыркы тенденцияларды жана куралдарды билиши керек. Бул ага натыйжалуу жана кызыктуу курстарды түзүүгө жана студенттерге жакшы колдоо көрсөтүүгө мүмкүндүк берет. Аралыктан окутууга арналган вебинарларга, онлайн курстарга жана конференцияларга катышуу мугалимге акыркы жаңылыктардан кабардар болууга жана кесиптештери менен тажрыйба алмашууга жардам берет.

Педагогикалык колдоону натыйжалуу ишке ашыруу төмөнкүлөрдү талап кылат:

- билим берүү чөйрөсүндө иштөөгө үйрөтүү;
- Жеке билим берүү маршруттарын иштеп чыгуу;
- Автоматташтырылган пикир жана аналитикалык системаларды колдонуу;
- Өз ара аракеттенүүнүн үзгүлтүксүз формаларын ишке ашыруу: онлайн консультациялар , вебинарлар , форумдар, чат топтору ж.б.

Мисал: К.Карасаев атындагы Бишкек мамлекеттик университетинин Үзгүлтүксүз жана аралыктан билим берүү институтунда ар бир студентке окуу планына ылайык бардык окуу материалдары менен таанышууга, окуудагы жетишкендиктерге мониторинг жүргүзүүгө жана окуудагы кыйынчылыктарды жеңүүгө көмөктөшүүчү AVN маалымат системасы ишке киргизилип, иштеп жатат [5, 144-148 б].

Проблемалар жана перспективалар

Аралыктан билим берүүнү педагогикалык камсыздоо көйгөйлөрүнүн арасында:

- Мугалимдердин санариптик компетенттүүлүгү жетишсиз;
- Мугалимдин ашыкча жүктөлүшү жана убакыттын чектелиши;
- Студенттер менен ишенимдүү мамиле түзүүдөгү кыйынчылыктар .

Өнүгүү перспективалары:

- Билим берүү процессин колдоодо жасалма интеллектти активдүү ишке ашыруу;
- Санариптик мониторинг жана аналитика кызматтарын өнүктүрүү;
- Жогорку окуу жайларда жана техникумдарда репетиторлор институтун кеңейтүү.

Корутунду

Аралыктан билим берүүдөгү педагогикалык колдоо эффективдүү билим берүү процессинин ажырагыс бөлүгү болуп саналат. Ал жекелештирүү, жеткиликтүүлүк, колдоо жана өнөктөштүк принциптерине негизделиши керек. Заманбап мугалим билим берүүчү гана эмес, координатор, кеңешчи, насаатчы жана мотиватор, өзгөчө санариптик чөйрөдө.

Адабияттар:

1. Полат Е.С. Современные педагогические технологии: учебное пособие. — 7-е изд., стер. — М.: Академия, 2021. — 192 с.
2. Кузьмина И.Л. Педагогическое сопровождение в дистанционном обучении: вызовы и решения // Образование и наука. — 2023. — №2. — С. 38–45.
3. Андреева А.А. Тьюторское сопровождение студентов: опыт и перспективы // Высшее образование в России. — 2022. — №11. — С. 76–80.
4. Чогулдуров М.Д. Жумадинов Ш. Организация дистанционного образовательного процесса ИНДО// Вестник БГУ, №2 (28), 2014, С. 4-5
5. Чогулдуров М. Д., Жумадинов Ш. Опыт использования дистанционных образовательных технологий в ИНДО Бишкекского гуманитарного университета им. К. Карасаева // Использование цифровых средств обучения и робототехники в общем и профессиональном образовании: опыт, проблемы, перспективы: Материалы III Международной научно-практической конференции. Барнаул, 2017. С. 144-148.